

Metaller i smycken

Tillsynsprojekt i samarbete mellan
Göteborg, Malmö och Stockholm

Göteborgs Stad
Miljö

Miljöförvaltningen

Box 7012, 402 31 Göteborg • Tel vx: 031-368 37 00
Epost: miljoforvaltningen@miljo.goteborg.se • www.goteborg.se/miljo

VI SKALL STRÄVA EFTER STÄNDIGA FÖRBÄTTRINGAR!

För att bli trovärdiga i vår roll som tillsynsmyndighet måste vi visa att vi ställer krav på oss själva. Genom att skaffa oss egen erfarenhet av miljöledning blir vi en bättre samarbetspartner till företag, organisationer och enskilda i deras miljöarbete.

Miljöpolicy

Miljöförvaltningen arbetar på uppdrag av Miljönämnden för att nå visionen om den långsiktigt hållbara utvecklingen av staden. För att vi ska bli framgångsrika är det viktigt att vi i alla situationer uppfattas som goda förebilder.

Vår egen påverkan

Vi ska när vi utför vårt arbete vara medvetna om vår egen miljöpåverkan.

Denna påverkan uppkommer som följd av innehållet i de tjänster vi producerar och hur vi till exempel utnyttjar våra lokaler, reser i tjänsten och gör våra inköp.

Ständiga förbättringar

Vi ska arbeta för att åstadkomma ständiga förbättringar när det gäller vårt miljöarbete.

Detta innefattar både direkt som indirekt påverkan.

Bli ledande

Vi ska med vår egen miljöanpassning ligga över de krav vi som tillsynsmyndighet ställer på andra.

Detta innebär att vi med god marginal följer de lagar och andra bestämmelser som gäller för vår verksamhet samt att vi med detta åtar oss att bedriva ett förebyggande miljöarbete.

Samarbete med andra

Vi ska ständigt arbeta med att utveckla miljöarbetet genom samarbete och utbyte med andra aktörer.

Vi själva som resurs

Vi ska nå goda resultat i miljöarbetet genom kunnig och engagerad personal som ansvarsfullt och med helhetsperspektiv tar aktiv del i arbetet. Förvaltningen satsar kontinuerligt på utbildning och information för att alla anställda ska kunna ta ansvar i enlighet med budget och interna miljömål.

Förord

Under 2010 startade miljöförvaltningarna i Stockholm, Göteborg och Malmö ett samarbete om kemikalietillsyn med fokus på kemikalier i varor. Majoriteten av projekten som hittills har genomförts har handlat om varutillsyn hos detaljister. Satsningen på gemensamt planerad tillsyn är resultatet av tidigare positiva erfarenheter av informationsutbyte mellan kommunerna. Genom samarbetet kan vi samordna våra resurser och öka vår gemensamma kunskap. Det innebär också att tillsynen får större genomslag. Samarbetet kommer att fortsätta med fler gemensamma projekt under 2013.

I denna rapport redovisas resultatet av tillsynen av metaller i smycken. Rapporten är sammanställd av Karin Kruse.

Innehåll

Förord	1
Innehåll.....	2
Sammanfattning.....	3
Bakgrund.....	3
<i>Kemikalier i varor - metaller i smycken.....</i>	<i>3</i>
<i>Nickel, kadmium och bly</i>	<i>3</i>
<i>Lagstiftning</i>	<i>4</i>
<i>Tidigare undersökningar.....</i>	<i>4</i>
<i>Tillsynsprojektets syfte.....</i>	<i>4</i>
Genomförande	5
Resultat.....	5
<i>Besökta butiker</i>	<i>5</i>
<i>Analyser med XRF.....</i>	<i>6</i>
<i>Egna inköpskrav för bly och egna analyser</i>	<i>6</i>
Slutsatser	6
Bilagor	7

Sammanfattning

Miljöförvaltningar i Stockholm, Göteborg och Malmö har inom ramen för det storstadsgemensamma arbetet med kemikalietillsyn gjort inspektioner hos butiker som säljer lågprissmycken. I varje butik är två smycken inköpta för analys. Sammanlagt är 56 smycken analyserade. Fyra smycken innehöll kadmium över den lagstiftade halten 0,01 procent.

Tre smycken innehöll nickel och elva smycken innehöll bly i halter över 0,05 procent

Nyligen förbjöds bly i smycken inom EU. Förbudet gäller halter på 0,05 viktprocent eller mer. Förbudet gäller smycken som släpps ut på marknaden för första gången den 9 oktober 2013 eller senare.

Tillsynsprojektet visar att analyser är en tydlig metod för att påvisa faktiska brister i företagens kemikaliearbete och att de företag som aktivt jobbar med att ställa egna inköpskrav och göra stickprovsanalyser har bättre förutsättningar att uppfylla lagstiftningen.

Bakgrund

Kemikalier i varor - metaller i smycken

Att kemikalier av olika farlighetsgrad förekommer i varor har uppmärksammats mer och mer under de senaste åren. Kemikalier kan utgöra viktiga funktioner i ett brett utbud av varor och kan utgöra en direkt hälsorisk för användaren. Men de främsta problemen vad gäller kemikalier i varor är den diffusa spridning av kemikalier som uppstår då kemikalier avgår från varan under tillverkning, användning, avfallshanteringen och eventuell återanvändning. En av de varugrupper som tidigare har visat sig innehålla höga halter kadmium och bly är lågprissmycken.

Nickel, kadmium och bly

Nickel är den vanligaste orsaken till kontaktallergi och allergiskt kontakteksem.

Kadmium är ett cancerframkallande ämne och är giftigt för vattenmiljön. Kadmium lagras länge i kroppen och kan ge dålig njurfunktion och leda till benskörhet. Konsumenter riskerar att exponeras för det giftiga ämnet vid hudkontakt eller om de slickar på smyckena. Skadligheten hos blyjonen är känd sedan lång tid och är tämligen väldokumenterad. Blyjonen är klassificerad som

reproduktionstoxisk. Exponering för bly kan ge skador på nervsystemet och medföra försämrad kognitiv utveckling och intellektuell prestationsförmåga, foster och små barn är speciellt känsliga. Bly i smycken kan medföra risk för allvarliga hälsoeffekter då barn kan svälja lösa delar och förgiftningsfall har rapporterats från Japan och USA.

Lagstiftning

Nickel, kadmium och bly är upptagna i bilaga XVII i Reach-lagstiftningen

Kadmium får inte längre finnas i smycken i halter över 0,01 viktprocent. Förbudet trädde i kraft den 10 december 2011.

Mängden nickel som avges från produkter som är avsedda att komma i direkt eller långvarig kontakt med huden får inte överstiga 0,5 µg/ cm/vecka vid normal användning av produkten.

Nyligen förbjöds även bly i smycken inom EU. Förbudet gäller halter på 0,05 viktprocent eller mer. Förbudet gäller smycken som släpps ut på marknaden för första gången den 9 oktober 2013 eller senare.

Tidigare undersökningar

Att bly förekom i lågprissmycken uppmärksammades av ICA-kuriren under hösten 2007. Då påvisades bly i tre av fyra smycken. Göteborgs miljöförvaltnings tillsynsprojekt år 2009 visade bly i lite mer än en tiondel av smyckena, alltså en klar förbättring i jämförelse med ICA-kurirens undersökning. Denna förbättring var förhoppningsvis ett resultat av att frågan uppmärksammades och av att butikskedjorna vidtog åtgärder.

Ett syfte med miljöförvaltningens inspektioner 2009 var just att undersöka om branschen hade vidtagit åtgärder för att undvika inköp och försäljning av smycken innehållande bly.

Tillsynsprojektets syfte

- Genom analys undersöka faktisk förekomst av nickel, kadmium och bly i lågprissmycken
- Kontrollera butikernas kunskapsnivå och egenkontroll vad gäller metaller i smycken
- Uppmärksamma butikerna på det då kommande lagkravet vad gäller bly i smycken
- Informera butikerna om vikten av att ställa inköpskrav och följa upp med egna analyser

Genomförande

Förvaltningarna har tillsammans listat större kedjor som säljer smycken och fördelat butikskedjorna mellan städerna. Göteborg hade möjlighet att lägga till några lokala butiker. Ett brev med information om tillsynen och en checklista är utskickad i god tid till butikerna inför tillsynsbesöken, se bilaga 1 och 2.

Under inspektionerna har miljöförvaltningarna presenterat sig och sitt arbete och fört en diskussion utifrån frågorna i checklistan. Vi har också haft möjlighet att analysera smyckena hos Kemikalieinspektionen med hjälp av deras XRF-instrument. XRF är en analysmetod som bestämmer sammansättningen av grundämnen i ett prov genom att mäta de karakteristiska energiövergångar olika ämnen ger upphov till när det utsätts för röntgenstrålar. I varje butik har två smycken köpts in för analys.

Under tillsynsprojektet genomförande uppmärksammade miljöförvaltningarna att några av de smycken som innehöll för höga halter av kadmium och nickel var direktimporterade och butiken som smycket köptes i hade samma organisationsnummer som huvudkontoret som står för importen. Smycket är då satt på den svenska marknaden av primärleverantören. Miljöförvaltningarna har endast tillsyn hos återförsäljare. I dessa fall är ärendena överlämnade till Kemikalieinspektionen för fortsatt handläggning

Alla inspektioner är avslutade med inspektionsrapport som meddelar resultat av analyserna.

Resultat

Sammanlagt har vi besökt 28 butiker i detta projekt och 56 smycken är analyserade.

Besökta butiker

Stockholm:

Topshop, Åhléns, Sisters, Guldfynd, Gina Tricot, Glitter, Monki

Göteborg:

Albrekts Guld, Missay, Nordstans Guld, H&M, Lindex, Cubus, Ur & Penn, UVX, Hallbergs Guld, Indiska, BikBok, Bling, Accessorize, Vero Moda, Kicks, KappAhl

Malmö:

Accent, JC, Weekday, Smycka, MQ

Analyser med XRF

- Alla 56 smycken är analyserade på Kemikalieinspektionen med ett XRF-instrument.
- Två smycken innehöll höga halter kadmium, 8,5 procent respektive 18 procent. Ytterligare två smycken innehöll halter precis över den lagstiftade halten 0,01 procent.
- Tre smycken innehöll nickel.
- Elva smycken innehöll bly över den nu lagstiftade halten 0,05 procent.

Egna inköpskrav för bly och egna analyser

När tillsynsprojektet genomfördes var begränsningen av blyhalten i smycken inte införlivad i Reach- lagstifningen. Höga halter bly hade i tidigare undersökning hittats i lågprissmycken. Av den anledningen kontrollerades butikernas egna inköpskrav för bly.

Fyra av 28 butiker använde sig inte av några krav på blyhalten vid inköp av smycken. I dessa fyra butiker fanns också smycken med höga blyhalter.

Övriga 24 butiker använde sig av krav på halter kring 0,05 procent vilket innebär god beredskap att klara lagstiftningens haltkrav.

Så gott som samtliga butiker som har inköpskrav gjorde också uppföljande analyser för att kontrollera sina leverantörer. Antalet analyser varierar från stickprov till att kontrollera alla ordrar.

Slutsatser

- Lågprissmycken kan fortfarande innehålla höga halter bly. Den nu gällande lagstiftningen kommer förhoppningsvis medföra en förbättring.
- Kadmium och nickel fanns i drygt 5 procent av smyckena
- Analyser är ett viktigt redskap i varutillsynen
- Inköpskrav och egna analyser är en viktig del i detaljhandels arbete för en giftfri miljö

Bilagor

Bilaga 1. Brev om tillsynsbesök

Bilaga 2. Checklista - Kemikalier i varor, kadmium, bly och nickel i smycken

Publikationer utgivna av Göteborgs Miljöförvaltning

Rapporter (ISSN 1401-2448):

- R 2012:1 Årsrapport 2011
R 2012:2 Utbredning och förekomst av alger på hårbottenmiljöer i Göteborgs skärgård
R 2012:3 Förekomst av TBT i sediment från småbåtshamnar och dess effekt på nätsnäckor
R 2012:4 Inventering av dagaktiva fjärilar i Göteborgs kommun 2011
R 2012:5 Inventering av trollsländor i Göteborgs kommun 2011
R 2012:6 Inventering av hasselsnok (*Coronella austriaca*) i Göteborgs kommun 2011
R 2012:7 Transplantering av lunglav *Lobaria pulmonaria* i sex skogsbestånd i Göteborg 1994 – 2011
R 2012:8 Kemikalier i möbler - tillsyn hos möbelhandel. Tillsynsprojekt i samarbete mellan Malmö, Göteborg och Stockholm
R 2012:9 Metaller i vallgravsfisk 2011. Ett samarbete mellan Göteborgs Naturhistoriska museum och Göteborgs Stads miljöförvaltning
R 2012:10 Bottenfauna i Göteborgs kommun 2011
R 2012:11 Metaller i vattendrag 2011
R 2012:12 Luftkvaliteten i Göteborgsområdet. Årsrapport 2011
R 2012:13 Kunskapen om Reach hos nedströmsanvändare av kemikalier. Tillsynsprojekt i samarbete mellan Malmö, Göteborg och Stockholm
R 2012:14 Distribution av färdigförpackad mat inom hemtjänsten
R 2012:15 Budget 2012
R 2012:16 Kunskapsförsörjning och samordning av det tobaksförebyggande arbetet i Göteborg
R 2012:17 Kunskapsförsörjning och samordning av tobaksförebyggande insatser. Utvärdering av ett projekt i Göteborgs Stad
R 2012:18 Tema: Tobaksprevention och in-vandrargrupper – fortsättningsprojekt (TTI)
R 2012:19 Tobaksprevention och invandrargrupper Utvärdering av ett fortsättningsprojekt i Göteborgs Stad
R 2012:20 Nationell konferens Tobak eller Hälsa – måluppfyllelse till år 2014 bland de grupper som röker mest
R 2012:21 Utvecklad tillsyn på skolgårdar med mål att alla skolgårdar i Göteborg skall vara rökfria
R 2012:22 Tobakspreventiva insatser i mångkulturell miljö. En intervjuundersökning om kunskap och attityder
R 2012:23 Miljörapport 2011. En beskrivning av miljötillståndet i Göteborg
R 2012:24 Kemikalier i leksaker. Tillsyn av detaljhandeln. Tillsynsprojekt i samarbete mellan Malmö, Göteborg och Stockholm
R 2012:25 Miljö- och klimatnämndens budget 2013
R 2012:26 Metaller i smycken - Tillsynsprojekt i samarbete mellan Göteborg, Malmö och Stockholm
- R 2011:1 Årsrapport 2010
R 2011:2 Kunskapen om Reach hos nedströmsanvändare av kemikalier. Tillsynsprojekt i samarbete mellan Malmö, Göteborg och Stockholm
R 2011:3 Metaller i vattendrag 2011
R 2011:4 Inventering av hasselmus *Muscardinus avellanarius* i Göteborgs kommun 2010
R 2011:5 Fjärilsprojekt 2010 – Fjärilar i undervisning och naturvård
R 2011:6 Marin flora på hårbotten – en inventering i Göteborg 2010
R 2011:7 Metaller i vallgravsfisk
R 2011:8 REACH och kunskap om kemikalier i textila varor i handeln. Ett delprojekt inom Gifftritt Göteborg 2009-2010
R 2011:9 Förstudie om hårfärgningsmedel i hårvårdssalonger. Ett delprojekt inom Gifftritt Göteborg 2009-2010
R 2011:10 Årsrapport Luftkvaliteten i göteborgsområdet 2010
R 2011:11 Tillsyn av fastighetsägare i Bergsjön
R 2011:12 Kemikalier i varor – tillsyn hos sko- och möbelhandel. Tillsynsprojekt i samarbete mellan Malmö, Göteborg och Stockholm
R 2011:13 Kemikalier i byggvaror - tillsyn hos återförsäljare. Tillsynsprojekt i samarbete mellan Malmö, Göteborg och Stockholm
R 2011:14 Miljörapport 2010. En beskrivning av miljötillståndet i Göteborg
R 2011:15 Kontroll av kosttillskott 2010
R 2011:16 Nyckeltal för klimatpåverkan från tallrikssvinn
R 2011:17 Strategi för energieffektivisering i Göteborgs Stad till 2014 och 2020

